

КОНФІСКАЦІЯ МАЙНА ЯК ВИД КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ

Конфіскація майна протягом періоду свого існування зазнавала змін. Враховуючи те, що цей вид покарання є одним із найдавніших, трансформації були закономірними, адже конфіскація майна, як і будь-яке інше явище, залежить від суспільно-політичних перетворень, характерних для того чи іншого періоду. Переходячи до проблем сьогодення в умовах глобалізаційних процесів, не беручи до уваги ретроспективний аналіз конфіскації майна, український законодавець із запровадженням спеціальної конфіскації як іншого заходу кримінально-правового характеру фактично ввів так звану двоколійну систему кримінально-правових санкцій (покарання та захід кримінально-правового характеру), яка відома більшості європейських країн. Наявні зміни, доцільність яких ще належить визначити, вказують на реалізацію чіткого проєвропейського курсу, спрямованого на гармонізацію національного кримінального законодавства з правом Європейського Союзу. У таких умовах конфіскація майна з існуючими невирішеними проблемами, незважаючи на наявні розробки в цьому напрямі та суперечності серед науковців із приводу її сутнісної природи, які не вщухають, набуває нового значення, що потребує глибокого осмислення.

Свою позицію з приводу окремих дискусійних питань, пов'язаних із конфіскацією майна, висловлювали М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.М. Веселова, О.Г. Волеводз, О.В. Волох, Х.І. Гаджієв, І.М. Гальперін, А.А. Гулий, Н.М. Гуторова, В.С. Давідов, В.М. Дрьомін, В.К. Дуюнов, О.Ф. Килимок, Б.О. Кирись, О.Ф. Кістяківський, О.С. Костромін та інші.

У чинному КК України закріплено такі види конфіскації майна, як:

- 1) конфіскація майна, як вид кримінального покарання (ст. ст. 51, 59);
- 2) спеціальна конфіскація майна як інший захід кримінально-правового характеру (ст.ст. 96-1, 96-2 КК України);
- 3) конфіскація майна, як захід кримінально-правового характеру, застосовується до юридичних осіб (ст. 96-6, 96-8 КК України).

Правова обумовленість збереження конфіскації майна, як виду кримінального покарання викликає гострі дискусії серед вчених. Позиції вчених юристів повністю розділились, одні вважають, що конфіскація майна є ефективним засобом протидії злочинності, особливо організованої, злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин та тероризму. Позиція вчених, які підтримують скасування конфіскації майна як виду покарання також мають право на існування, оскільки аналіз недоліків досліджуваного інституту є підставою

вдосконалення конфіскації майна. Пропозицію відмовитися від покарання у вигляді конфіскації майна підтримують такі вчені, як М.І. Бажанов, Н.О. Гуторова, В.М. Мельникова-Крикун, І.Л. Марогулова, М.С. Панов. Так, М.І. Бажанов аргументував свою позицію тим, що: а) це покарання властиве феодальному праву і праву тоталітарних держав; б) цивілізоване кримінальне право не знає конфіскацію майна як вид покарання; в) воно носить чисто фіскальний характер; г) безпідставно обмежує право приватної власності; д) суттєво обмежує майнові права членів сім'ї засудженого, які безвинно страждають у такому випадку [1]. М.О. Гуторова та М.С. Панов вважають, що конфіскація майна суперечить принципам справедливості та рівності громадян перед законом та пропонує замінити конфіскацію майна штрафом у чітко встановленому розмірі.

У своїй роботі В.М. Мельникова-Крикун зазначає, що конфіскація майна несумісна з існуванням демократичної, ринково орієнтованої держави та пропонує конфісковувати тільки предмети злочину, засоби його вчинення і майно, здобуте злочинним шляхом [2]. Слушно зауважує Б.О. Кирись, запевняючи що виключення конфіскації майна, як виду кримінального покарання з КК можливе тільки за наявності однієї із умов: а) якщо покарання суперечить міжнародному праву та/чи Конституції України; б) якщо б воно не справляло зовсім або вкрай незначний каральний вплив на засудженого і у зв'язку з цим не забезпечувало досягнення мети покарання; в) якщо б був винайдений менш репресивний, проте не менш ефективний або хоч і однаковий за тяжкістю, але дієвий, ніж загальна конфіскація майна, вид покарання в протидії з корисливою злочинністю [3]. Незважаючи на наведену аргументацію, варто виділити підстави, що обумовлюють існування досліджуваного покарання в системі покарань України. 1. Конфіскація майна є ефективним засобом протидії злочинності. Призначення конфіскації майна за вчинення тяжких та особливо тяжких корисливих злочинів, обумовлене впливати на свідомість осіб, шляхом усвідомлення можливості обмежень права власності в разі скоєння злочину. Що суттєво зменшує рівень вчинення злочинів, де в санкції статті Особливої частини КК додатковим покаранням передбачена конфіскація майна. Так, наприклад, в Російській Федерації виключення конфіскації майна з системи покарань призвело до зростання корисливої злочинності [4]. Призначення конфіскації майна поряд з позбавленням волі на певний строк змушують засудженого проаналізувати свою негативну поведінку та розуміти конфіскацію майна як компенсацію за заподіяну шкоду (майнового та не майнового характеру). Конфіскація майна, як додаткове покарання суттєво впливають на виправлення засудженого як під час відбування покарання, так і після його закінчення. Оскільки, це майнове обмеження, на відміну від позбавлення волі, не має строку закінчення, що і після відбування покарання продовжує запобігати вчиненню нових

злочинів, що ще раз підтверджує ефективність конфіскації майна. Ефективність досліджуваного покарання підтверджується тим, що конфіскація майна передбачена в міжнародних конвенціях, підписаних та ратифікованих багатьма країнами світу та Україною зокрема, як один з ефективних засобів протидії організованій злочинності, тероризму, незаконному обігу наркотичних засобів та корупції. 2. Конфіскація майна має важливе значення для індивідуалізації покарання.

Список використаних джерел:

1. Бажанов М.І., Тацій В.Я. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти за редакцією проф. М.І. Бажанова. – К.: Юрінком Інтер. – Право, 2003. – С. 89.
2. Мельнікова-Крикун В.М. Спеціальна конфіскація // Право та Безпека. – Вип. 44. – 2005 р. – 89 с.
3. Кириш Б.О. Конфіскація майна – Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2006. – С. 233–243.
4. Демидова Є.Є. Щодо конфіскації майна як виду покарання. Міжнародні науково-практичні Інтернет конференції за різними юридичними напрямками 2008 р.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Хильчинко А.С.

Сорока Ігор Ігорович

студент II курсу

соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ПИТАННЯ ІНТРОДУКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ У НАЦІОНАЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Актуальність введення інституту кримінального проступку в українське кримінальне законодавство зумовлено бажанням наших законодавців посилити ефективність кримінально-правового регулювання, а також пришвидшити темпи апроксимації кримінального законодавства України до стандартів країн ЄС. Дослідженням питання кримінального проступку в Україні вже приділено не мало уваги, зокрема науковцями Одеської школи права (Туляковим В.О., Мирошніченко Н.А., Дмитруком М.М., Поліщук О.М. та іншими).

Введення цього інституту не є новацією: згадки про поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки сягає щонайпізніше часів